Koers Middengebied Enschede-Hengelo

Koers Middengebied Enschede-Hengelo

Juli 2002

K.W. van der Lee
Stedebouwkundige

In samenwerking met de projectgroep
"Middengebied".
In opdracht van de gemeenten
Enschede en Hengelo.

Inhoud

Vooraf

"Land in de stad", het onderzoek van Alterra

Enkele aanvullende verkenningen
- Topografie
- Huidige functies in het stedelijk gebied
- Huidige functies in het landelijk gebied
- Toekomstig watersysteem
- Toekomstige hoofdwegenstructuur
- De lokale dwarsverbindingen
- Druk op het middengebied
- Beperkingen

De uitwerking in twee modellen
- Het uitgewerkte landelijke model
- Het uitgewerkte stedelijk model

De afweging en keuzen
- Het gezamenlijke voorstel

Hoe verder
- De aanpak

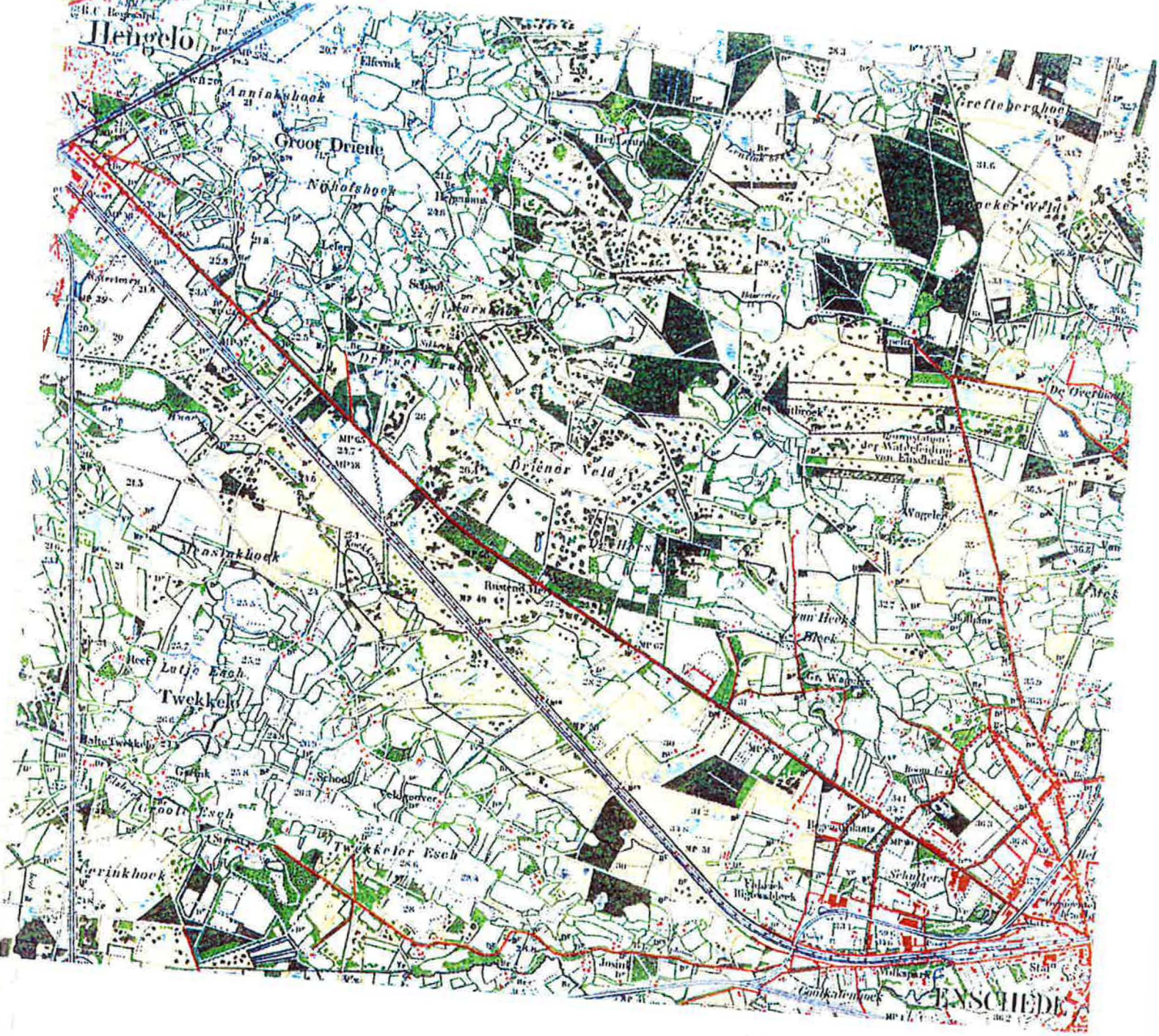

UIT „LAND IN DE STAD" ALTERDA.

Vooraf

Het zgn. "Middengebied" tussen Hengelo en Enschede is samen met het groengebied tussen Almelo en Borne de belangrijkste groene dwarsverbinding tussen Noord en Zuid Twente.

Het gebied staat onder druk door de groeiende steden en de toename van de onderlinge verbanden.

Het zgn. "middengebied" is daarom één van de speerpunten van de ontwikkeling van de netwerkstad.

Uitgangspunt daarbij zijn:

- Uitbreiding van de recreatieve en sportieve ontwikkeling van de Kanaalzone.
- Versterking van groene functies en ruimtelijke kwaliteiten in relatie tot de groene uitloopfunctie voor Enschede en Hengelo.
- Realiseren van een ecologische verbindingszone tussen Twekkelo en Driene
- Verbetering van de bereikbaarheid van Enschede West en Hengelo Zuid.

Door de complexe problematiek en de kwaliteiten van het gebied is dit één van de mooiste, meest complete en meest uitdagende projecten in de netwerkstad.

Het gebied verdient daarom de grootste zorg en een aanpak op hoog niveau.

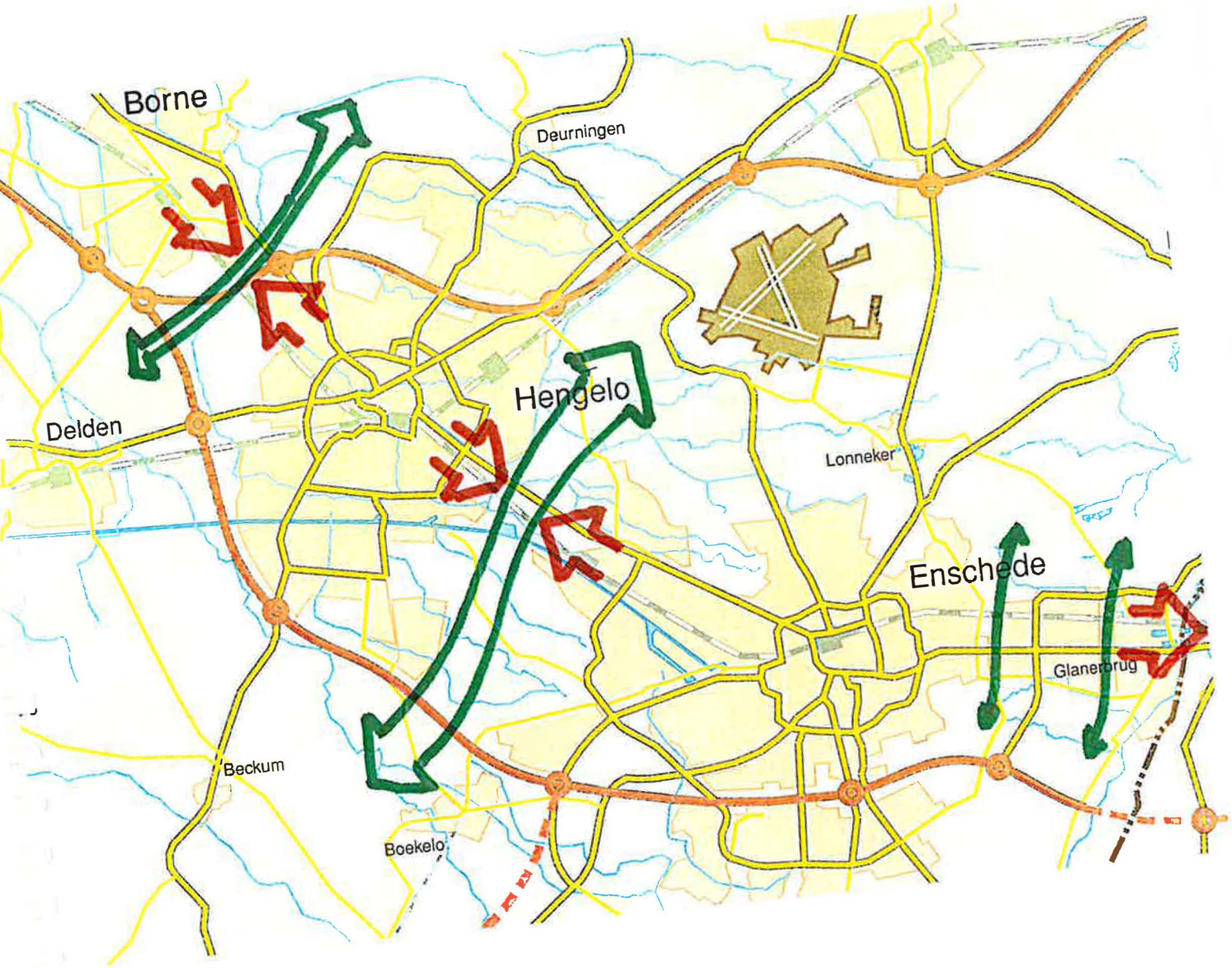
Borne
Deurningen
Hengelo
Delden
Lonneker
Enschede
Glanerbrug
Beckum
Boekelo

Topografie.

Karakteristiek van het gebied

kwaliteiten

- landgoederen oorspronkelijk Twents landschap
- gevarieerd, bossen, bosschages, eiken, wallen
- bekenstelsel
- karakteristieke bebouwing
- open, halfopen en gesloten ruimtelijk beeld

diskwaliteiten

- doorsnijdingen van infrastructuur
- omgeven door bedrijfsterreinen
- weinig directe uitloop uit omringende woongebieden.

Schaal 1 : 20.000

HENGELO
Leutink
Klein Driene
Elsbeek
Driene
Drienerwolde
Het Leutink
Den Hofmeijer
Marsbeek
Drienerbraak
Boschdrift
Sportterrein
Zwembad
De Weerbeek
Hengmorsch
Universiteit Twente
De Tol
Broeiers
Brugmorsen
ENSCHEDE
Twekkelerveld
Twekkelo
Veldgeuver
Bandenfabr
Wilgenkamp
Jasinkesch
Bruggelo
Goorbinkzijde
Usseler

“Land in de stad”, een onderzoek van Alterra

Er worden in de concept rapportage drie modellen gepresenteerd.
De twee uitersten zijn:

Het stedelijke model, “labyrint”

- Groei van stedelijke functies in het landelijk gebied
- Verweving stad en land
- Fijnmazige groene en blauwe structuur
- Enclaves in de vorm van plantsoenen, parken en relicten Twents landschap

Het landelijke model

- Duidelijke grens stad en landschap
- Intensivering stedelijk gebied
- Behoud en ontwikkeling van het groene landschap
- Landelijk wonen langs de randen in de vorm van landgoederen etc.

NB De modellen zijn zeer globaal.
Nadere uitwerking is gewenst.
Op grond van een meer concrete inventarisatie en een meer compleet beeld van gewenste en mogelijke functies, als resultaat van de workshops, zijn beide modellen in het volgende verder uitgewerkt.

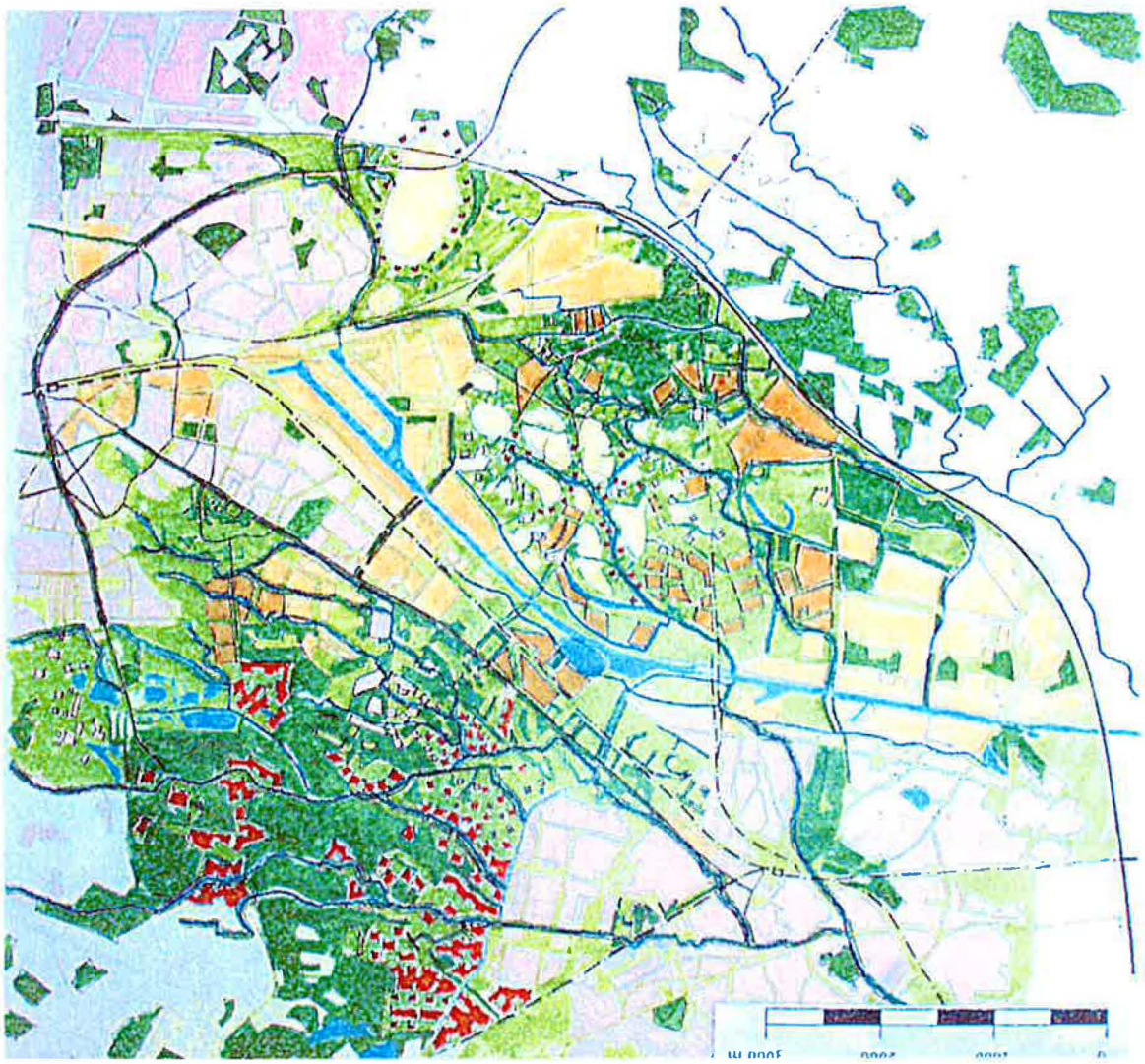

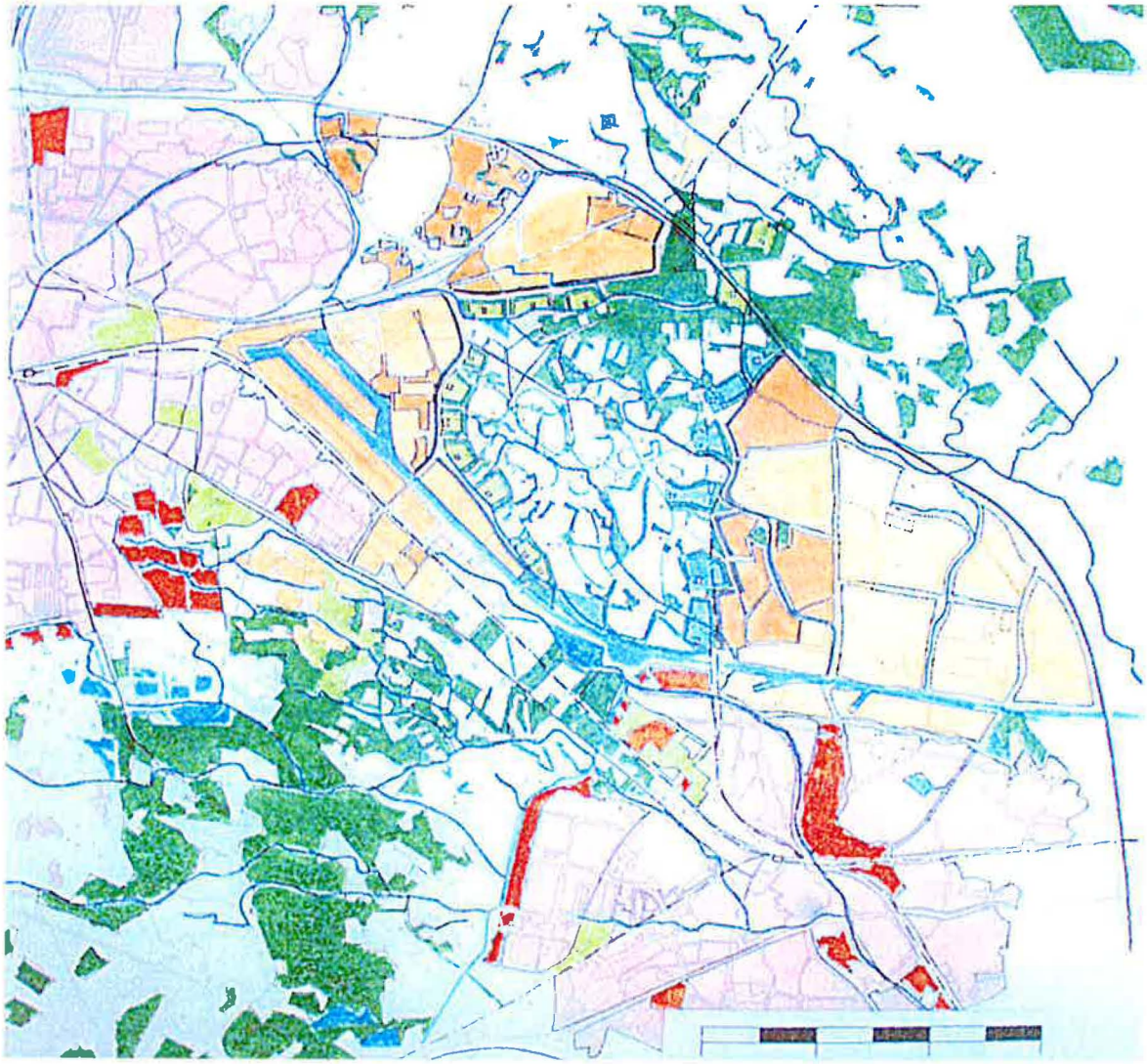

Huidige functies in het stedelijk gebied.

Enschede
- Universiteit Twente
- Business and Science Park
- ARKE stadion van FCTwente
- Cinestar en Miracle Planet
- Transportcentrum en Bedrijventerreinen Enschede West.
- Grolsch
- Woongebieden,
- Wonen in het groen *
- Buitenplaatsen De Eekhof en De Tol *
- NS station Drienerlo
- Waterzuivering

Hengelo
- FBK stadion
- Golfterrein *
- Recreatieterrein De Waarbeek *
- Zwembad c.a. *
- Bedrijven langs het Twentekanaal
- Akzo
- Bedrijfsterrein Boeldershoek
- AVI en stortplaatsen
- Woongebieden
- Wonen in het groen *

- zie ook functies in het landelijk gebied.

Schaal 1 : 20.000

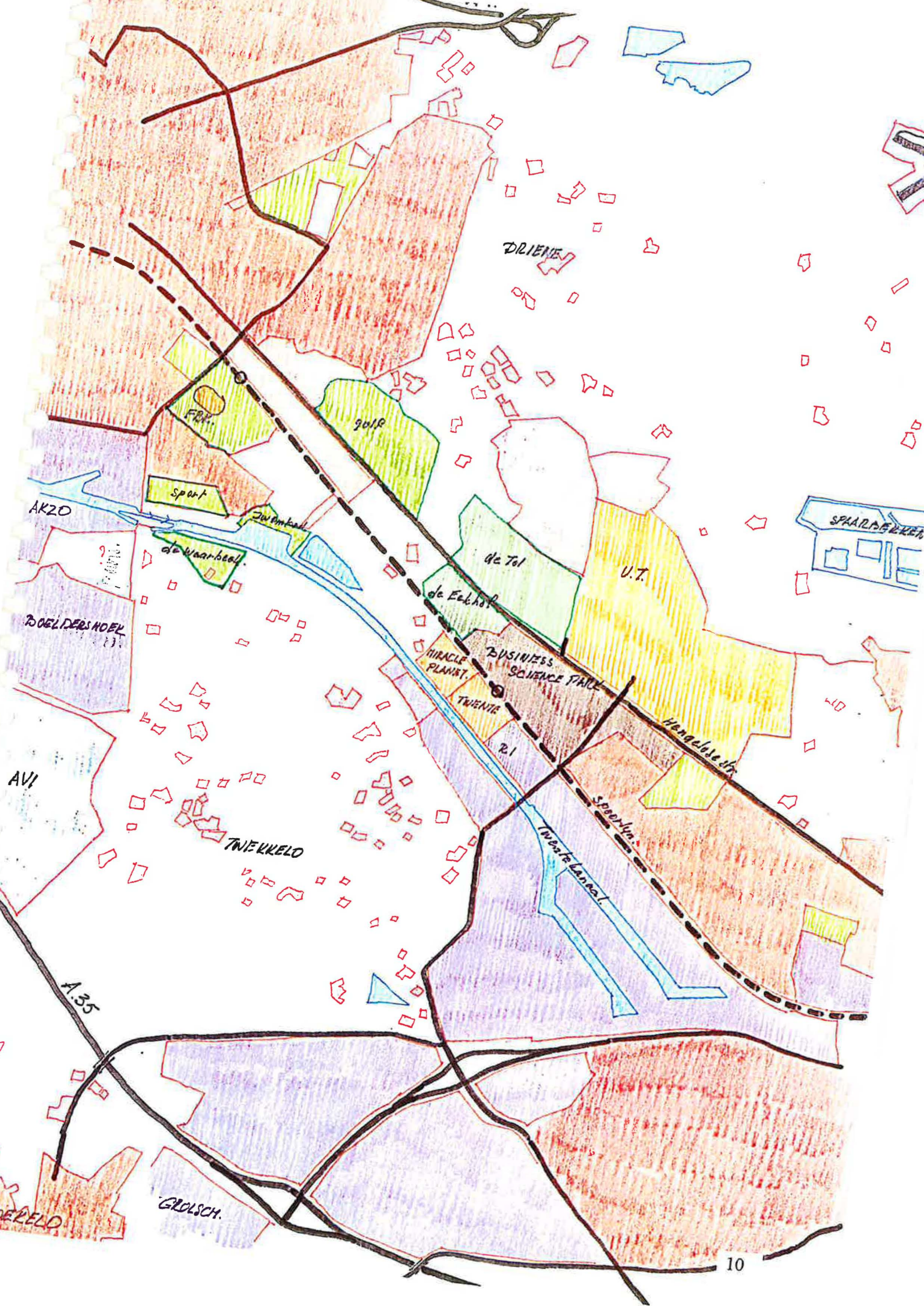
DRIENE
FBK
golf
sport
AKZO
Twentekanaal
de Waarheid
de Tol
de Eekhof
U.T.
SPAARBANKEN
BOEGLDERSHOEK
MIRACLE PLANET
BUSINESS SCIENCE PARK
TWENTE
R1
Hengelosestr.
AVI
Spoorlijn
Twente kanaal
TWEKKELO
A.35
GROLSCH.

Huidige functies in het landelijk gebied.

- Enschede en Hengelo
- Buitenplaatsen de Eekhof en De Tol
- Golfterrein
- Kwekerijen
- Recreatieterrein De Waarbeek
- Zwembad
- Sportterreinen
- Militair terrein
- Wonen in het groen
- (Woon)boerderijen
- Bekensysteem en retentiebekkens
- „Eschen"
- Weiden
- Bos
- Restgebieden tussen infrastructuur

Schaal 1 : 20.000

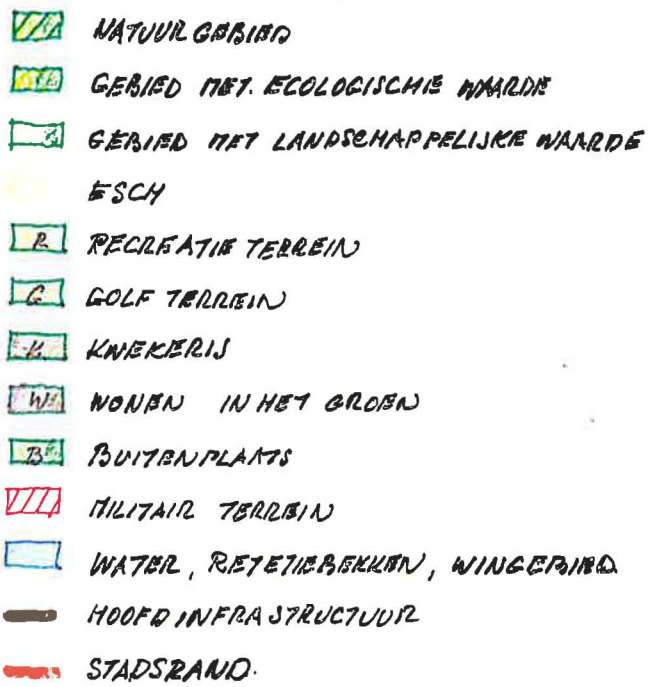

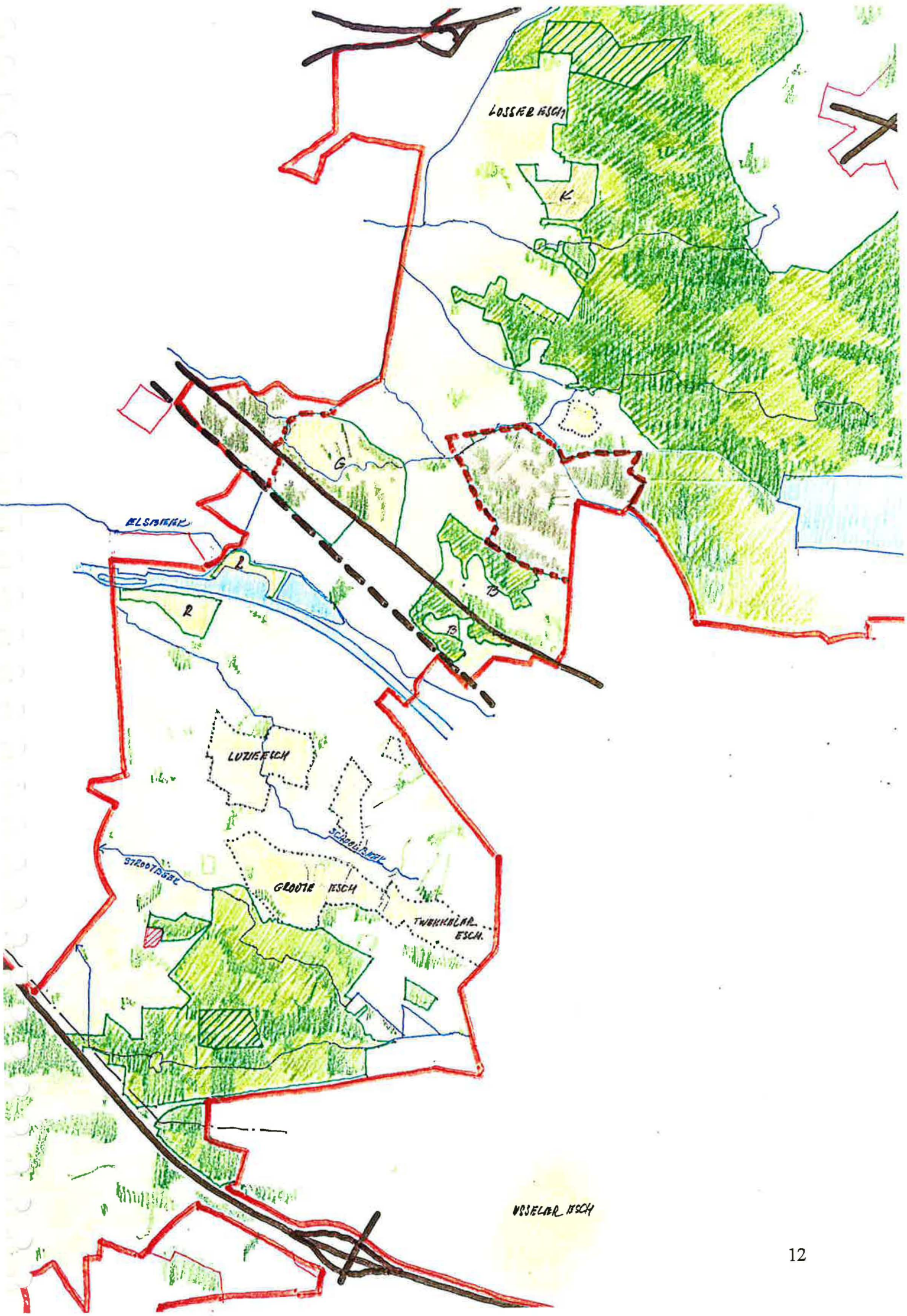
LOSSER ESCH
K
G
F
B
B
R
R
ELSBACH
LUZIE ESCH
SCHOOLBACH
STROOTBEEK
GROOTE ESCH
TWEEKALER ESCH.
USELER ESCH

Enkele verkenningen

Toekomstig watersysteem

- In ere herstellen van de bekenstructuur.
- Het verbeteren waterkwaliteit, beloop en inrichting.
- Retentie in het landelijk gebied, dmv verbreding van het beekdal en indien gewenst en aanleg van bekkens. Combinatie van bekkens met natuur en wonen is mogelijk.
- Ruimteclaim voor extra rententiebekkens en seizoenberging langs de Elsbeek is onderwerp van nader oncerzoek.
- Zo mogelijk buffering van water t.b.v. inlaat in het stedelijk gebied.
- Doorvoer van beken in het stedelijk gebied van Hengelo.
- Opheffing van de koppelleiding langs Driene.
- Indien nodig aanleg van een koppelleiding langs de AVI en Boeldershoek.
- Twentekanaal geschikt maken voor recreatieve watersport.
- Voor een eventuele wedstrijdroeibaan is tenminste een dubbele breedte van het Twentekanaal nodig, exclusief tribunes etc. (zie vb Amsterdamse Bosbaan)
- Verlaging van de oevers langs het Twentekanaal.

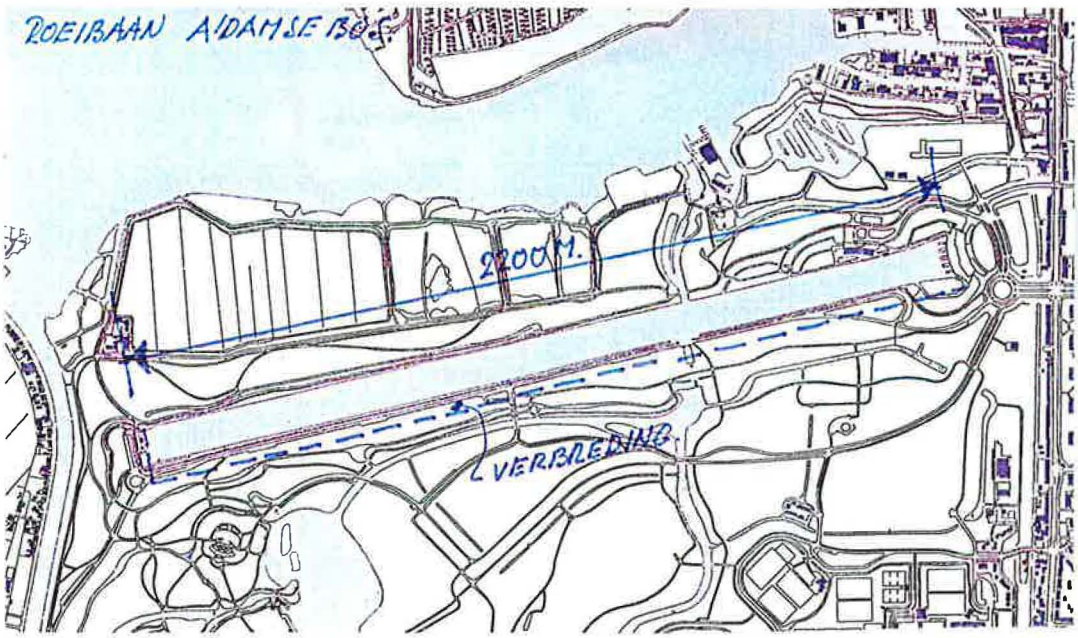

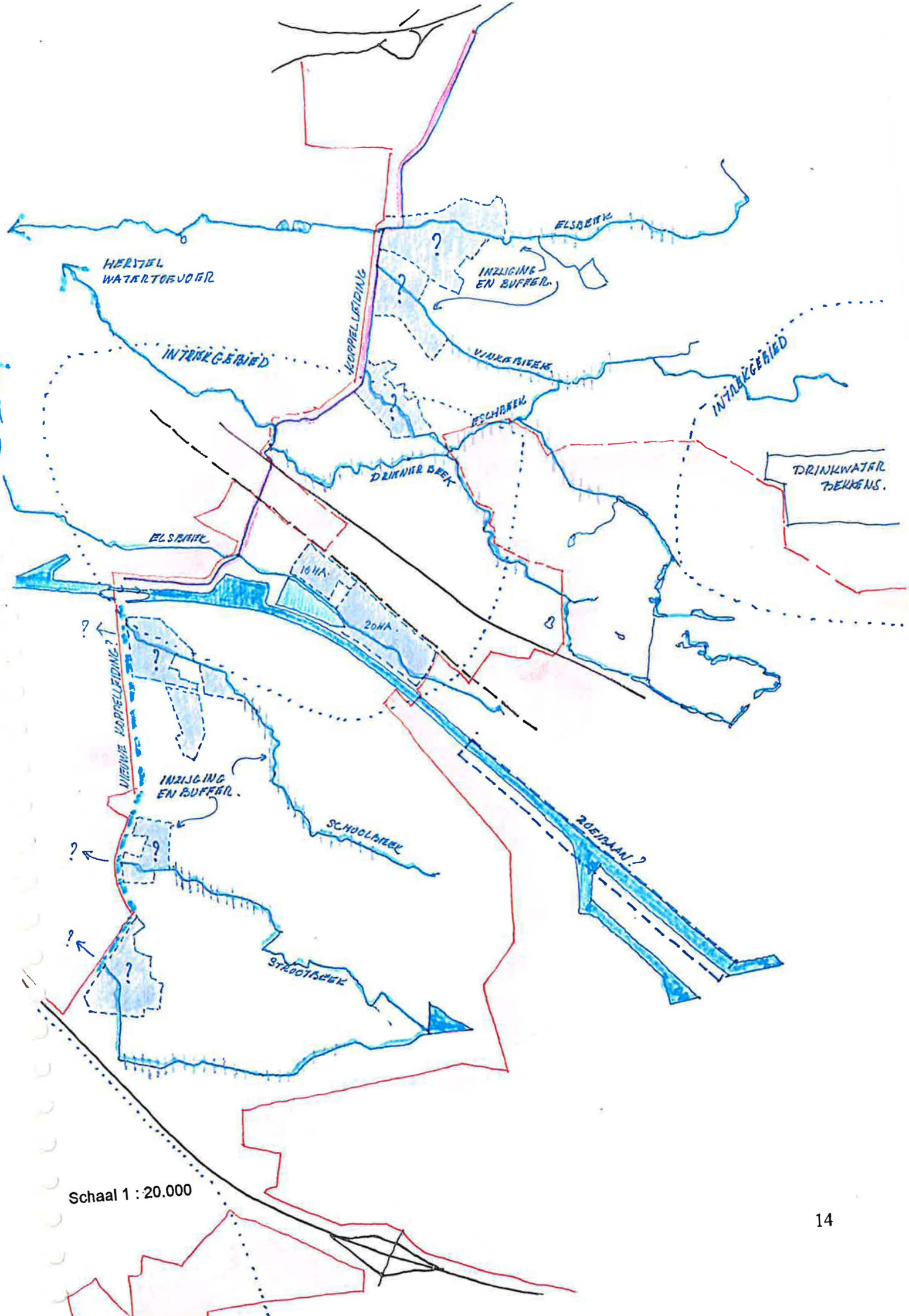

Schaal 1 : 20.000

Toekomstige hoofdwegenstructuur

- Noord-west tangent langs Enschede
- Noordelijke randweg (oost-west tangent) Borne-Hengelo-Enschede
- Aansluiting hiervan op de A1 i.p.v de Deurningenstraat

Zowel het noordelijk deel van Hengelo als Enschede wordt op die wijze beter ontsloten. De druk op de aansluitingen aan de A35 wordt daardoor verminderd evenals het doorgaande verkeer in het stedelijk gebied van beide steden .

- Noord-zuid verbinding oostelijk van Hengelo
- Nieuwe aansluiting op de A35 t.b.v. Hengelo en Enschede
- Doortrekking Diamantstraat en aansluiting op de Enschedesestraat

Een nieuwe aansluiting op de A 35 bij Boeldershoek zal leiden tot een betere verdeling van de verkeersdruk over de bestaande aansluitingen en tot een noodzakelijke verbetering van de bereikbaarheid van Hengelo Zuid, het middengebied en Enschede west.
Als de aansluiting van de Deurningenstraat op de A1 vervalt, neemt ook het risico af dat de oostelijke verbinding langs Hengelo een kortsluiting wordt tussen de A1 en A35.
In welke mate de verbinding A35-Enschedesestraat een vloeiend verloop moet krijgen is afhankelijk van nadere verkenningen.

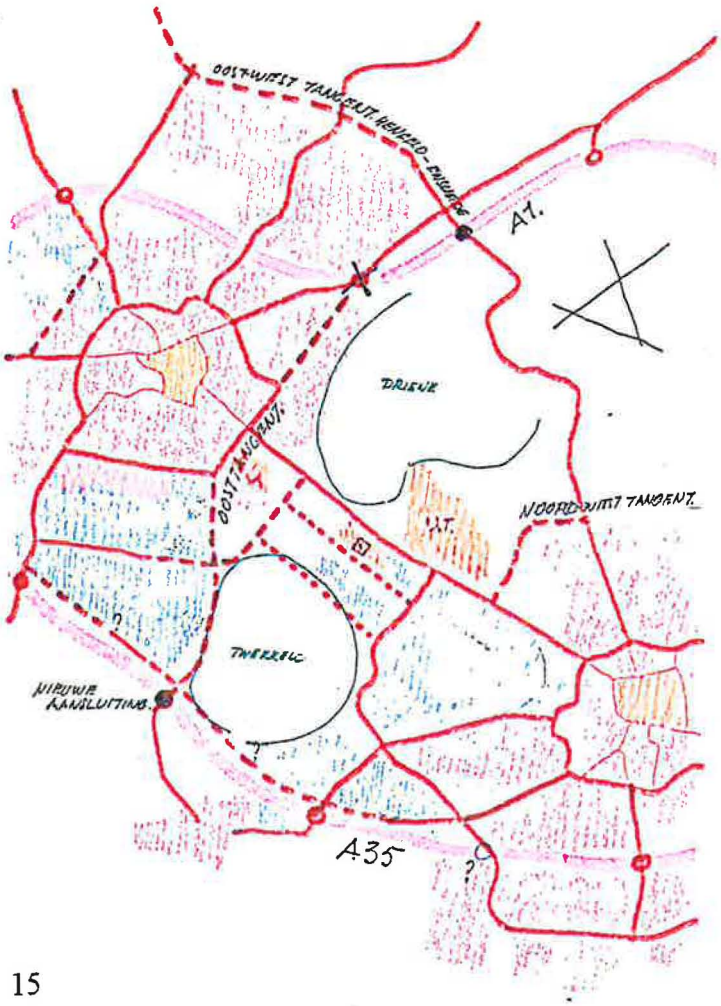

Schaal 1 : 20.000

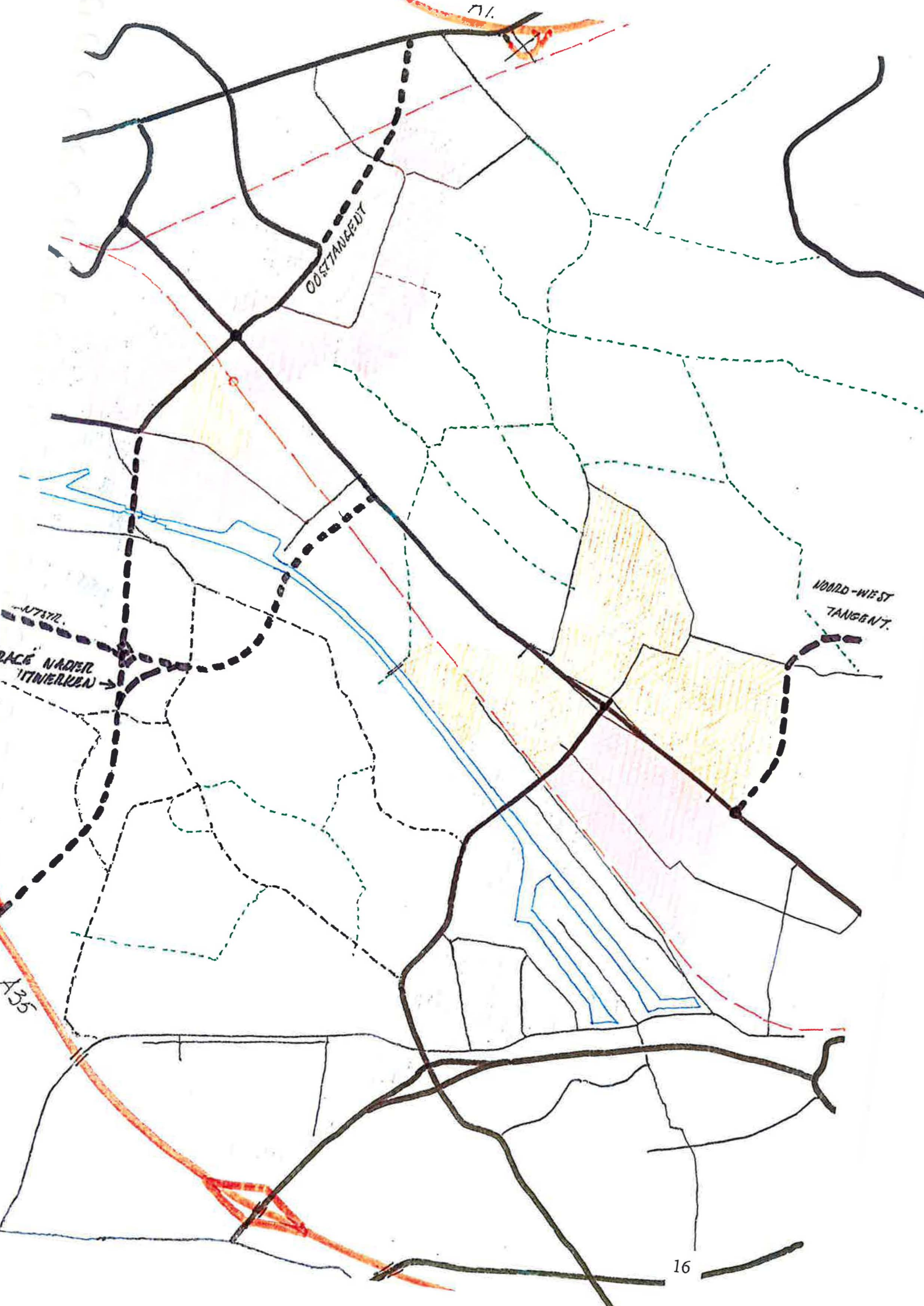
OOSTTANGENT
NOORD-WEST
TANGENT.
A35

De lokale dwarsverbindingen

- Aanleg van de Aglolijn via bestaand spoor tussen Hengelo CS en Enschede Drienerlo.
- Handhaving van de capaciteit van de Hengelose straat tot max 2x2 rijstroken.
- Een nieuwe ontsluitingsweg (A) langs de spoorlijn of het Twentekanaal t.b.v. stadion, Miracle Planet, ijsbaan etc.
- Een nieuwe verbinding (B) ten zuiden van het Twentekanaal

Afhankelijk van de mate van uitbreiding van de stedelijke functies en toename van het oost-west verkeer tussen de steden, is uitbreiding van het lokale wegennet nodig. De bovengenoemde dwarsverbindingen hebben vooral een ontsluitingsfunctie en een functie om het sluipverkeer door het gebied van Twekkelo te voorkomen en te geleiden. Deze nieuwe dwarsverbindingen mogen niet de ecologische en recreatieven noord-zuid verbindingen verstoren.

Schaal 1 : 20.000

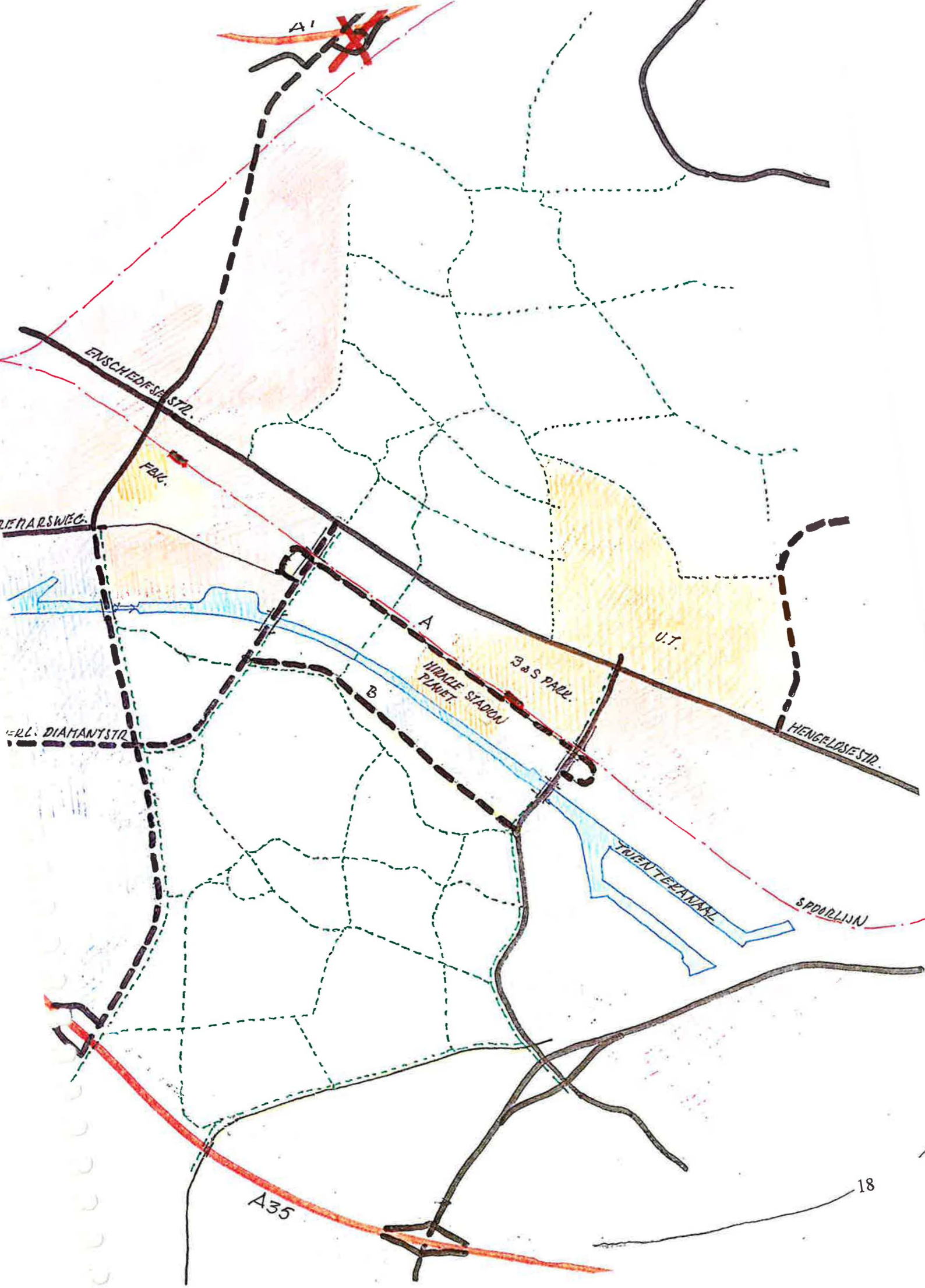
A1
ENSCHEDESESTR.
FBC.
REMARSWEG.
A
B
B & S PARK
MIRACLE STADION
PLANET
U.T.
ERL. DIAMANTSTR.
HENGELOSESTR.
TWENTEKANAAL
SPOORLIJN
A35

Enkele verkenningen

Druk op het middengebied

Aan de Enschedese zijde

- Uitbreiding Universiteit Twente
- Wonen in het landelijk gebied
- Uitbreiding complex ARKE stadion en Leisurezone, inclusief parkeervoorzieningen.
- Uitbreiding bedrijvenstrook ten zuiden van het Twentekanaal

Aan de Hengelose zijde

- Uitbreiding en ontwikkeling FBK stadion tot atletiekcentrum en evt. IJsbaan
- Uitbreiding wonen (aan het water) in Hengelo aan de westzijde van het Twentekaal
- Uitbreiding wonen in het landelijk gebied van Driene
- Verdere ontwikkeling van bedrijvengebied Boeldershoek

In het middengebied

- Herstel bekenstructuur
- Retentiebekkens langs de beken tegen de stadsrand
- Ontwikkeling watersport (roeien, kanoen) op het Twentekanaal
- Uitbreiding golfterrein
- Uitbreiding van de recreatie ten zuiden van het Twentekanaal
- Ecologische verbindingszone over de A35, Twentekanaal, spoorlijn en Hengelose-/Enschedesestraat
- Behoud openheid van de essen
- Behoud en ontwikkeling ecologische en recreatieve functie in gebied Twekkkelo en Driene
- Afronden van de randen van het stedelijk gebied met hoogwaardig (landgoed)wonen of werken in het groen, recreatie en laanbeplanting.
- Behoud van het landschapstype en karakteristieke inrichting, beplanting en bebouwing.
- Verbetering van het fiets en wandelpadennet

Infrastructuur

- Hoofdwegennet
- Lokale dwarsverbingen

Schaal 1 : 20.000

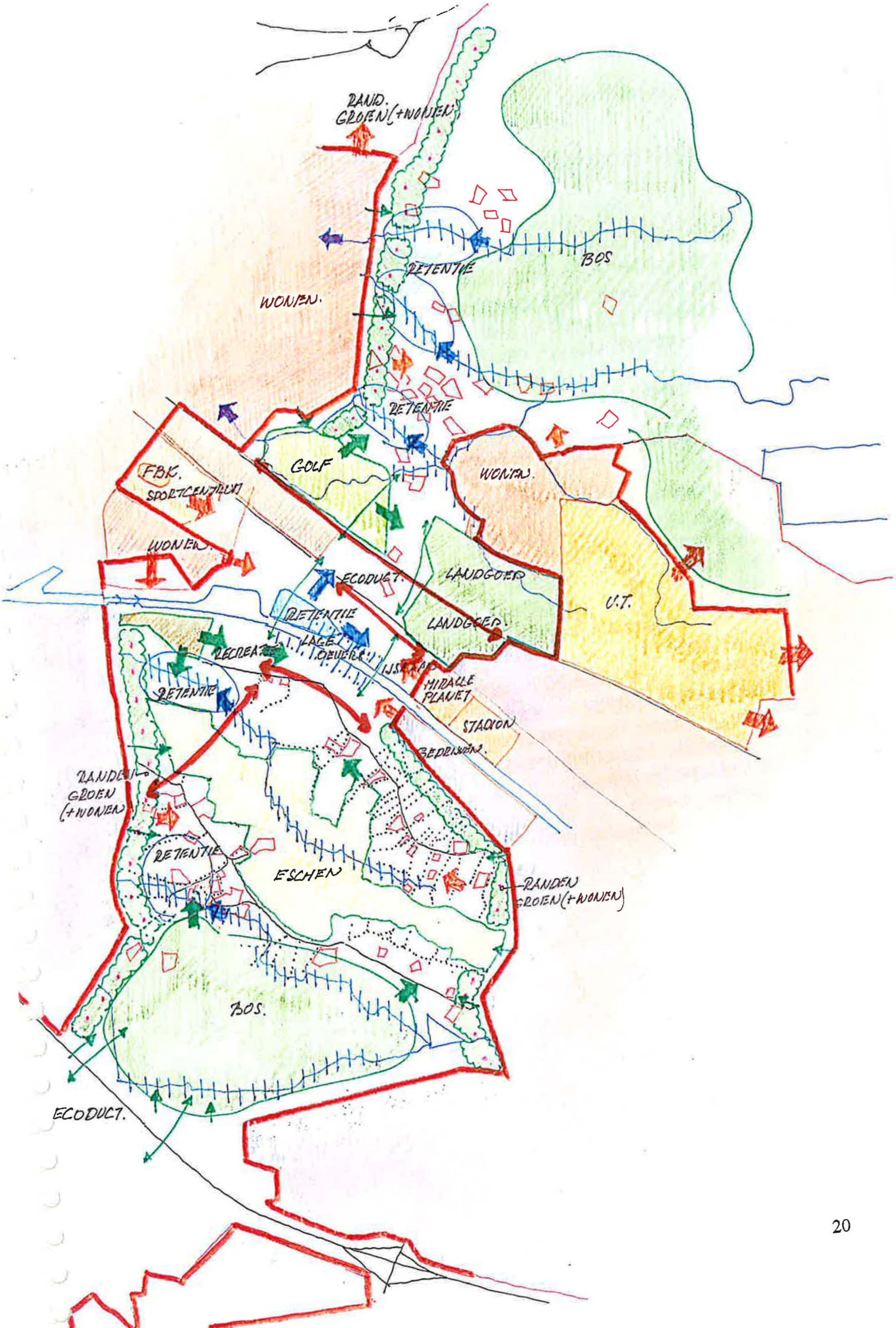
RAND.
GROEN(+WONEN)
BOS
RETENTIE
WONEN.
RETENTIE
GOLF
FBK.
SPORTCENTRUM
WONEN.
WONEN.
ECODUCT.
LANDGOED
U.T.
RETENTIE
LAGE
OEVERS
LANDGOED
RECREATIE
IJSBAAN
MIRACLE
PLANET
RETENTIE
STADION
BEDRIJVEN.
RANDEN
GROEN
(+WONEN)
RETENTIE
ESCHEN
RANDEN
GROEN(+WONEN)
BOS.
ECODUCT.

Beperkingen

- Geluidhindergrens 35 Ke voor het wonen
- Geluidhinder voor recreatieve functie
- Geluidhinder Wegenstructuur en spoorlijn
- Geluidhinder (50 dBa), stof, stank en gevaar rond bedrijvengebieden, A inrichtingen, rioolwaterzuivering, Akzo, AVI, e.a.
- Sluipverkeer met name in het gebied Twekkelo
- Barrières in de ecologische verbinding tussen noord en zuid, t.w. de A35, het Twentekanaal, de spoorlijn, de Enschedese/Hengelose straat
- Voorspelbare en mogelijk locale terreindaling als gevolg van de zoutwinning
- Gastransportleidingen
- Hoogspanningslijn 380 KV
- Straalpad (... m hoogte)?
- Lelijke bebouwing langs de stadsgrenzen en niet karakteristieke hoogbouw
- Dichtheid van bewoning in het landelijk gebied
- Omheiningen en hekwerken van woningen in het groen, golfterrein, buitenplaatsen, recreatieterreinen e.d.
- Oneigenlijke bestemmingen zoals het militair terrein bij Twekkelo en de kwekerij bij Driene
- Gemeentegrens
- Intrekgebied waterwinning

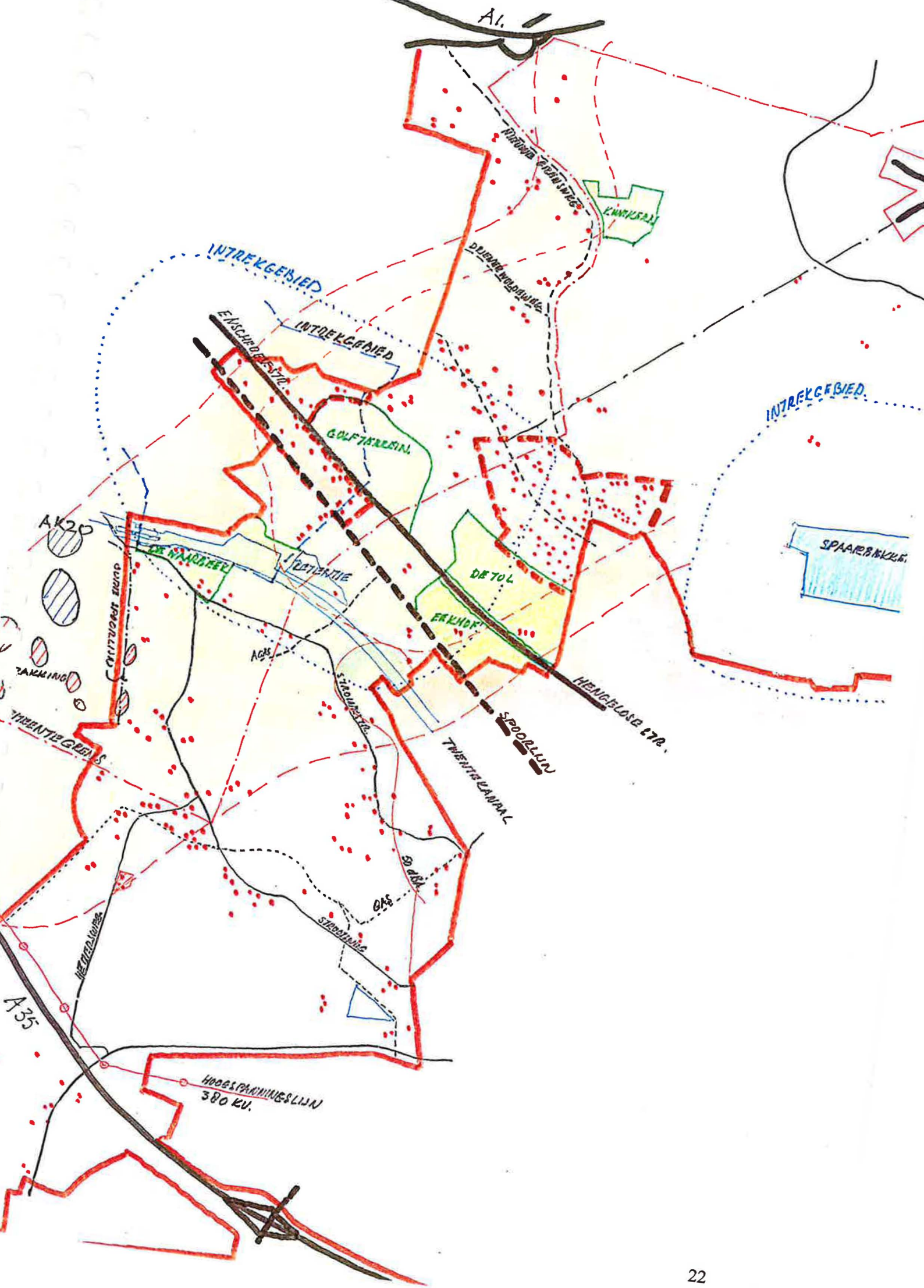
A1.
INTREKGEBIED
INTREKGEBIED
INTREKGEBIED
ENSCHEDESTR.
GOLFTERREIN
DE WAARBEEK
DE TOL
EKKHOF
SPAARSKKLF.
HENGELOSE STR.
SPOORLIJN
TWENTE KANAAL
AGS
GAS
A20
A35
HOOGSPANNINGSLIJN
380 KV.

Het landelijk model

Uitganspunt:
Maximale aandacht voor ecologie en recreatie
500 m – 1000 m brede ecologische noord-zuid verbinding

- algehele bescherming buitengebied
- geen verdere uitbreiding wonen en bedrijven
- geen verdere doorsnijding door infrastructuur
- beken aanpassen en maximale retentie
- ijsbaan bij FBK stadion
- hekwerken rond golfterrein, buitenplaatsen, privéterreinen etc slechten
- afscherming bedrijvengebieden d.m.v. groene recreatieve zoom
- uitbreiding U.T. aan oostzijde
- uitbreiding golfterrein aan oostzijde
- recreatieconcentratiepunten aan de zuidzijde van het Kanaal
- retentiebekkens voor zover daarvoor ruimte is
- afscherming bedrijvengebieden en woongebieden door middel van groene zoom met woningen of nieuwe landgoederen
- ecoducten in A35,spoorlijn en Hengelosestraat nog nader uit te werken

Schaal 1 : 20.000

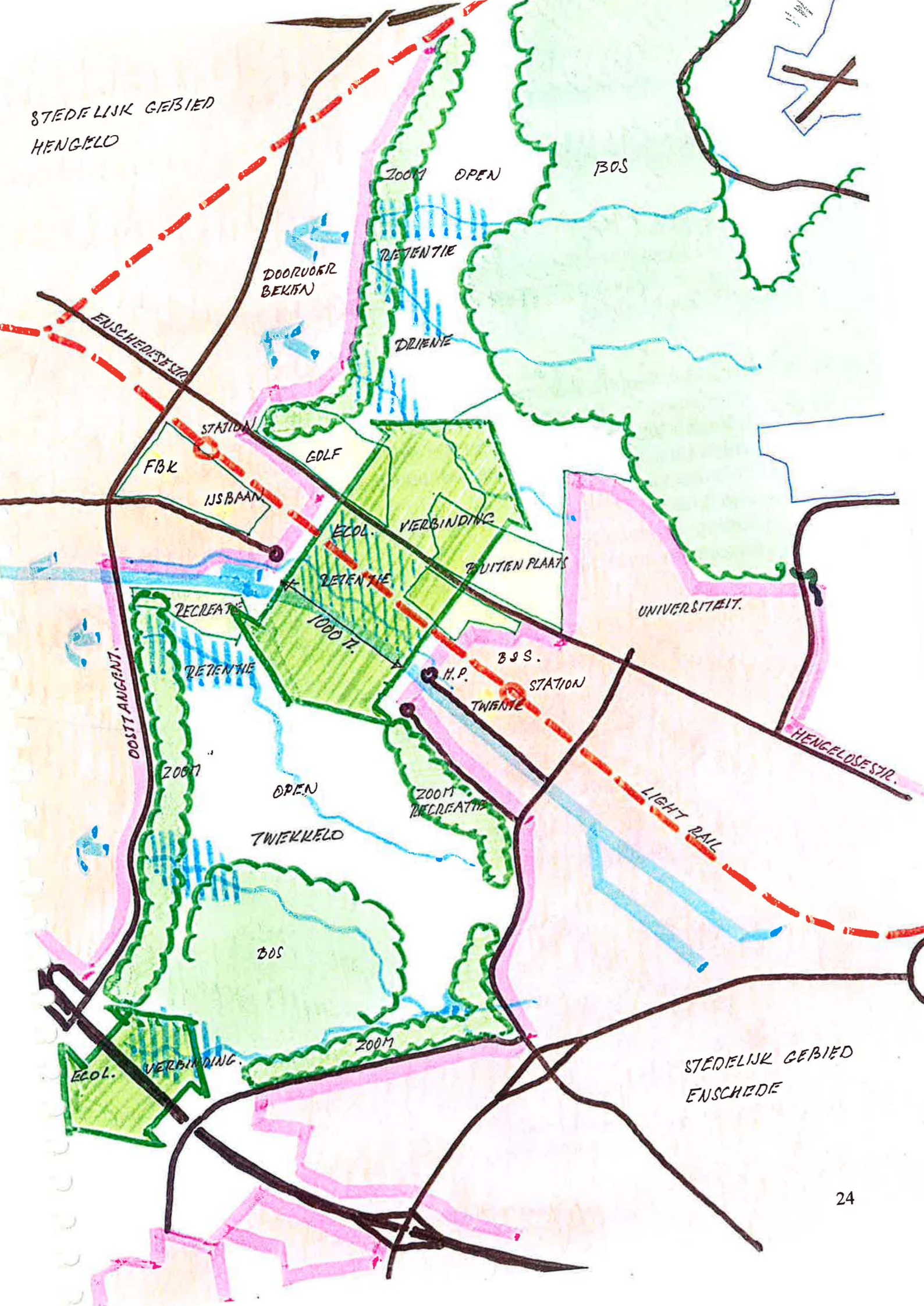
STEDELIJK GEBIED
HENGELO
ZOOM
OPEN
BOS
RETENTIE
DOORVOER
BEKEN
ENSCHEDESESTR.
DRIENE
STATION
GOLF
FBK
IJSBAAN
ECOL.
VERBINDING
BUITEN PLAATS
RETENTIE
RECREATIE
1000 M.
UNIVERSITEIT.
BOS.
RETENTIE
H.P.
STATION
TWENTE
OOSTTANGENT.
HENGELOSESTR.
ZOOM
OPEN
ZOOM
RECREATIE
LIGHT RAIL
TWEKKELO
BOS
ZOOM
ECOL.
VERBINDING.
STEDELIJK GEBIED
ENSCHEDE

De uitgewerkte modellen

Het stedelijk model

Uitgangspunt:
Optimale stedelijke ontwikkeling
Minimale ecologische passage van 150m afgeschermd door water 2x 100m. (totaal 350 m)

- Ontwikkeling atletiekcentrum
- Uitbreiding wonen aan Hengelose zijde
- IJsbaan aan Enschedese zijde ten westen van Miracle Planet
- Uitbreiding bedrijven aan Enschedese zijde ten zuiden van het Twentekanaal
- Verdichting U.T. terrein.
- Aanleg dwarsverbindingen
- Ecoducten nader uit te werken.

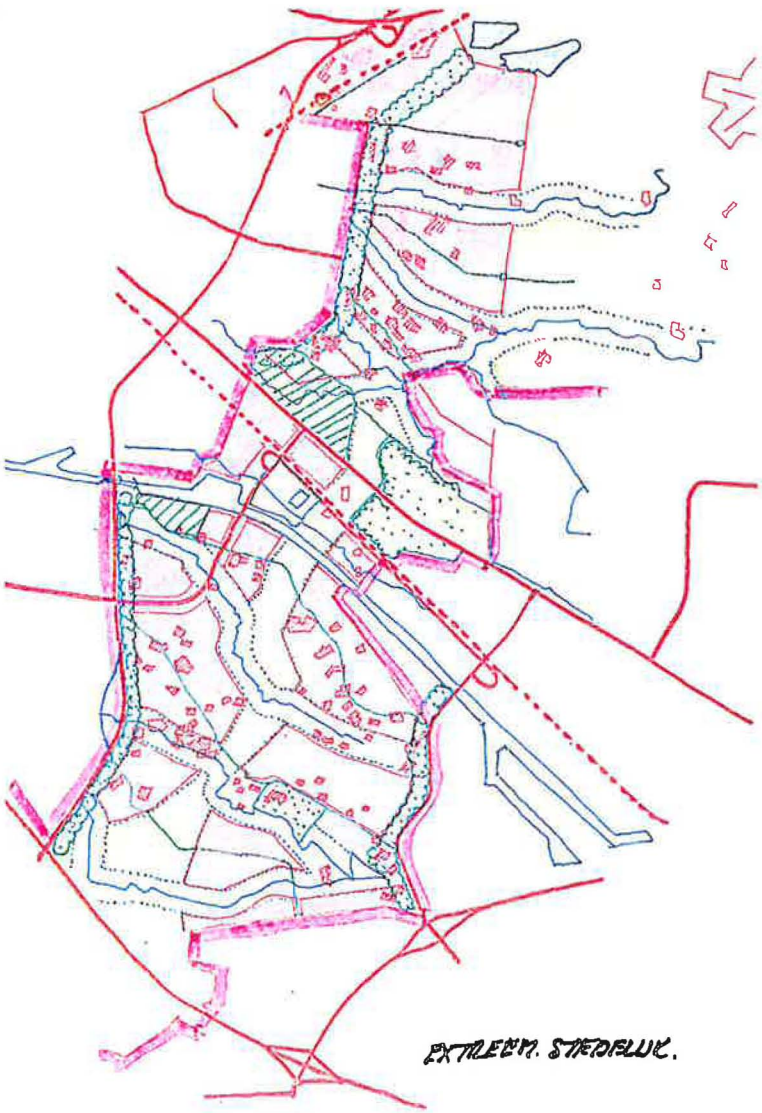

Schaal 1 : 20.000

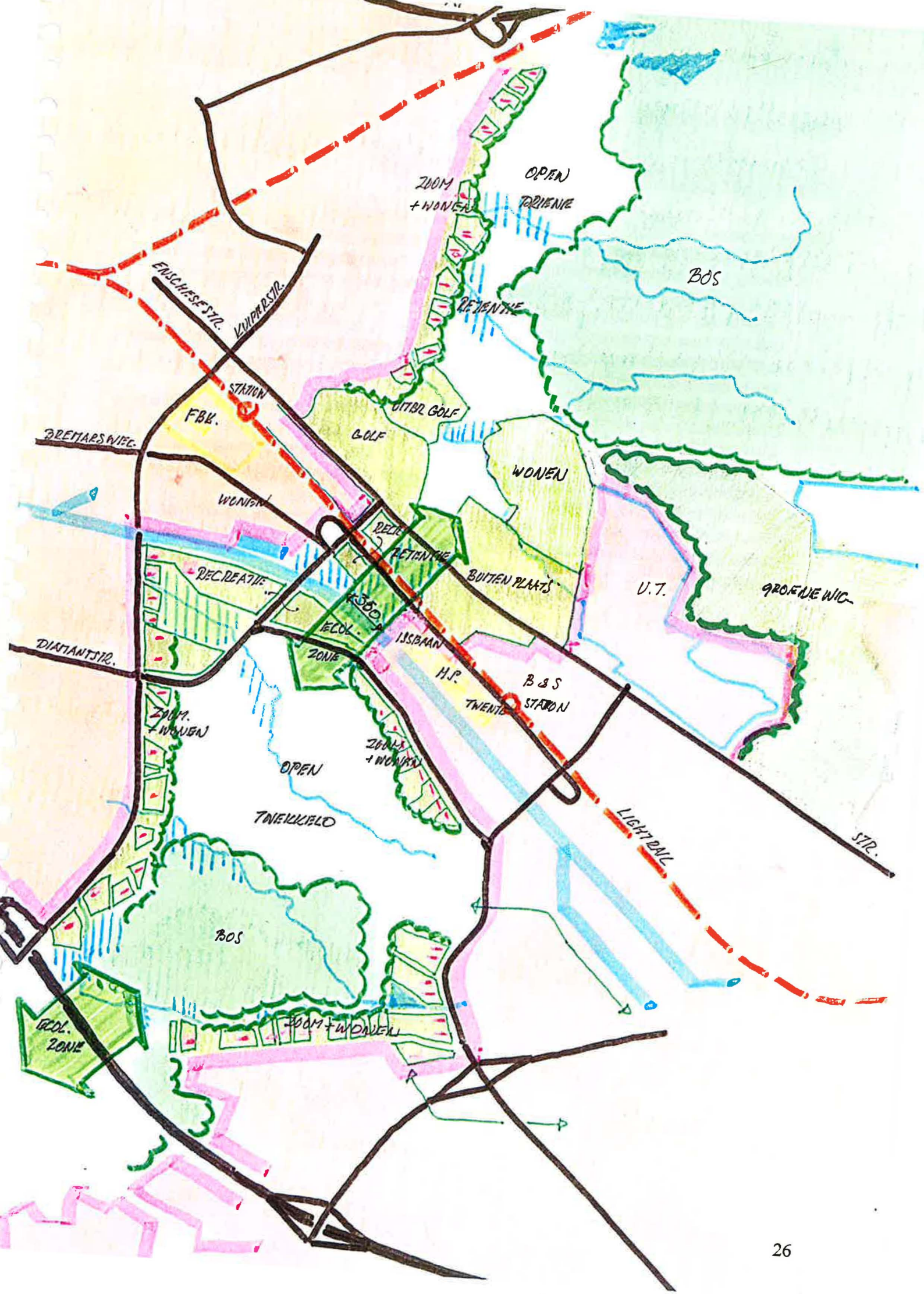
ZOOM
+ WONEN
OPEN
TRIENIE
BOS
ENSCHESESTR.
KUIPERSTR.
RETENTIE
STATION
FBK.
OITBL GOLF
GOLF
BREMARSWEG
WONEN
WONEN
RETENTIE
RECREATIE
BUITEN PLAATS
U.T.
GROENE WIG
ECOL.
ZONE
ISSBAAN
DIAMANTSTR.
H.S.
B & S
STATION
TWENTE
ZOOM.
+ WONEN
ZOOM
+ WONEN
OPEN
TWENTELO
LIGHT RAIL
STR.
BOS
ECOL.
ZONE
ZOOM + WONEN

Het gezamenlijke voorstel

Uitganspunten

- Ontwikkeling van de infrastructuur door o.m. nieuwe aansluiting op de A35, aanleg oosttangent Hengelo en aansluitende verbindingen naar Diamantstraat en Enschedese straat t.b.v. ontsluiting van Hengelo Zuid en Enschede West. Tevens aanleg ontsluitingsweg Elsbeekweg.
- Ontwikkeling van de ecologische verbindingszone, d.m.v. passages van voldoende breedte ook geschikt voor reeën, zo veel als mogelijk gecombineerd met waterrentiebekkens en extensieve recreatie tevens aansluitend op de landgoederen Eekhof en De Tol.
- Ontwikkeling van de stedelijke in hoofdzaak recreatieve functies zoals aanleg van een 400m ijsbaan op de kop van Miracle planet en een synthese van de sportzone in Hengelo en de leisurezone in Enschede enerzijds en aan de Hengelose zijde verder ontwikkeling van een atletiekcentrum, uitbreiding van het wonen en de recreatie.
- Ontwikkeling van het groene middengebied t.b.v. beide steden, aanleg van paden, groene bestemmingen en kwaliteitsverhogende en beschermende maatregelen. Niet verder aantasten met stedelijke functies.

Stedelijke functies

- Verdichting van het terrein van de U.T.
- Geen verdere verdichting van het woongebied ten westen van de U.T. en afbraak van evt. hekwerken i.v.m. ongehinderde passage van wild.
- Ontwikkeling van de IJsbaan direct ten westen van Miracle Planet in zo compact mogelijke opzet
- Geen verdere uitbreiding van het bedrijvengebied aan de zuidzijde van het Twentekanaal.
- Ontwikkeling van het FBK stadion als atletiekcentrum
- Uitbreiding van het woongebied rond het FBK stadion
- Verdere ontwikkeling van Boeldershoek als bedrijventerrein, zonodig aangepast aan de potentiële zakkingspunten.
- In principe geen verdere uitbreiding van gespreid landelijk wonen.Wenselijkheid van landgoederenzoom langs de stadsranden nader onderzoeken

Landelijke functies

- Uitbreiding van het golfterrein aan de noordzijde in combinatie met beperking aan de oostpunt
- Beperking van de hekwerken rond de landgoederen de Eekhof en De Tol.
- Ontwikkeling van de recreatie rond De Waarbeek en ten zuiden van het bedrijventerrein aan het Twentekanaal.
- Aanleg van retentiebekkens en verbetering van het beloop en inrichting van de beken
- Verdichting langs de randen van het groengebied d.m.v. bosschages, lanen, recreatieve voorzieningen en evt. extensief wonen.
- Wandelpromenade aan de noordzijde langs het Twentekanaal
- Aanleg van een wedstrijd roeibaan, (tevens viswater, kanowater, waterskibaan) op het oostelijk deel van de het Twentekanaal. Het kanaal moet daartoe worden verbreed. Ten kosten van het bedrijvengebied aan de zuidzijde.
- Beperking van het sluipverkeer en verbetering van de fiets en wandelpadenstructuur en beplanting.

Voorwaarden.

- Zorgvuldige inrichting en beheer van het landelijk gebied
- Opheffing/ontheffing geluidhinder vliegveld t.b.v. woonfunctie

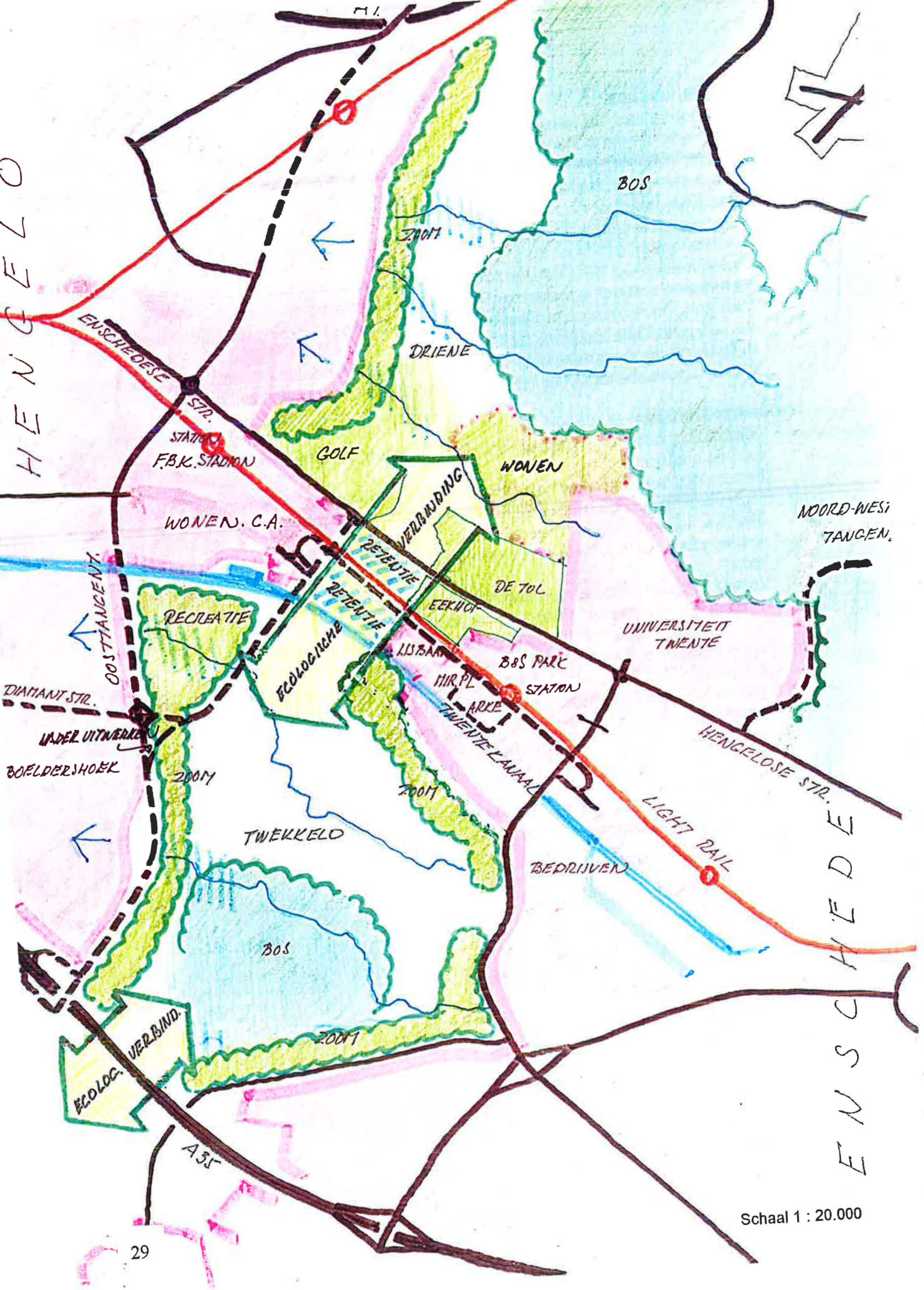

Schaal 1 : 20.000

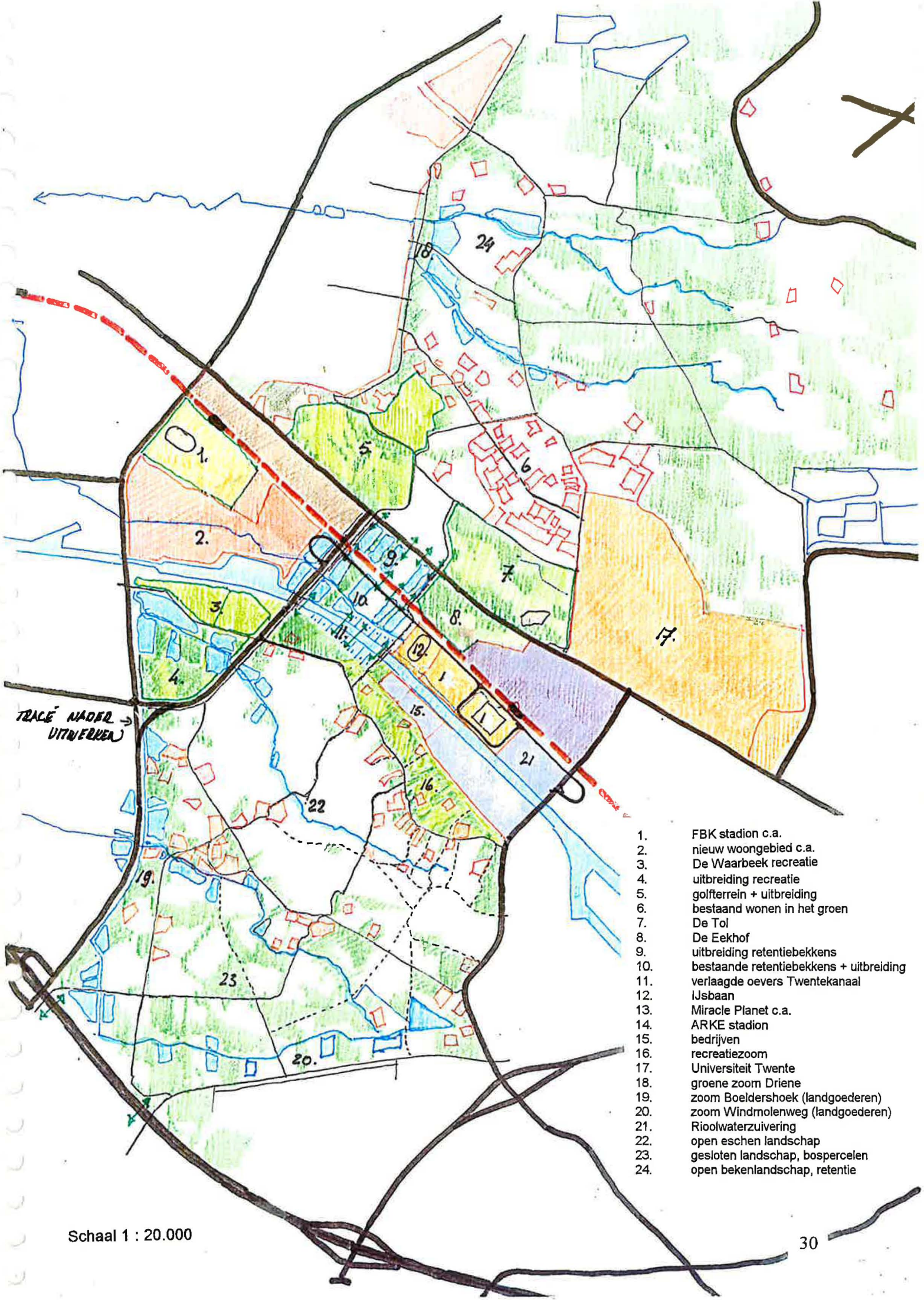

1. FBK stadion c.a.
2. nieuw woongebied c.a.
3. De Waarbeek recreatie
4. uitbreiding recreatie
5. golfterrein + uitbreiding
6. bestaand wonen in het groen
7. De Tol
8. De Eekhof
9. uitbreiding retentiebekkens
10. bestaande retentiebekkens + uitbreiding
11. verlaagde oevers Twentekanaal
12. IJsbaan
13. Miracle Planet c.a.
14. ARKE stadion
15. bedrijven
16. recreatiezoom
17. Universiteit Twente
18. groene zoom Driene
19. zoom Boeldershoek (landgoederen)
20. zoom Windmolenweg (landgoederen)
21. Rioolwaterzuivering
22. open eschen landschap
23. gesloten landschap, bospercelen
24. open bekenlandschap, retentie

Schaal 1 : 20.000

Hoe verder?

De aanpak

Het gaat hier om een deelproject binnen de RO visie-Netwerkstad.

Op basis van gezamenlijke voorstellen kan een bestuurlijk convenant worden gesloten.
Naast een intentieverklaring tot samenwerking bij de ontwikkeling en het beheer van het gebied zou het gebied aangewezen moeten worden als Regionaal Landschapspark. Dit opent de mogelijkheid tot integrale aanpak en combinatie van financieringsstromen ook van hogere overheden.

Naast het opstellen van een goed basisplan houdt dit onder meer in:
1. Ontwikkeling voorstel voor Organisatie en Werkwijze
2. Bepaling van de grenzen
3. Benoeming en beschrijving Onderdelen en Projecten
4. Uitwerking van de voorstellen
5. Opstellen globaal investeringsprogramma
6. Opstellen actieplan, en ontwikkelings- en beheerprogramma
7. vaststelling procedure en besluitvorming

Suggesties
Aanpakken als een soort "Emscherpark", een "modellandschap 2010"?
Zowel het basisplan als alle onderdelen moeten op een hoog kwaliteitsniveau worden uitgewerkt.
Inrichten als een tentoonstelling b.v. een bijzondere Floriade?

Alle aspecten en beleidsvelden kunnen aan bod komen.
Landschapsinrichting
Stedebouw
Architectuur
Cultuur
Nieuw, restauratie, onderhoud, beheer van
Watersysteem
Ecologische structuur
Recreatieobjecten
Verkeer, vervoer
Woningbouw
Sportterreinen
Werkgebieden etc.

Dit maakt het project tot een uniek samenwerkingsverband met als resultaat een hoogwaardig landschapspark waar de komende generaties nog lang plezier aan kunnen beleven.